

Stockholms stad
105 35 Stockholm
registrator.utbildning@stockholm.se

2011-09-27

Dnr 43–2010:5285

Kommunbeslut

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Stockholms kommun

2011-09-27

Innehållsförteckning

Helhetsbedömning och beslut.....	2
Allmänt om tillsynen	14
Beskrivning av kommunen	15

Bilageförteckning

Bilaga 1 Protokoll Bromma stadsdelsområde
Bilaga 2 Protokoll Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde
Bilaga 3 Protokoll Farsta stadsdelsområde
Bilaga 4 Protokoll Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde
Bilaga 5 Protokoll Hässelby-Vällingby stadsdelsområde
Bilaga 6 Protokoll Kungsholmens stadsdelsområde
Bilaga 7 Protokoll Norrmalms stadsdelsområde
Bilaga 8 Protokoll Rinkeby-Kista stadsdelsområde
Bilaga 9 Protokoll Skarpnäcks stadsdelsområde
Bilaga 10 Protokoll Skärholmens stadsdelsområde
Bilaga 11 Protokoll Spånga-Tensta stadsdelsområde
Bilaga 12 Protokoll Södermalms stadsdelsområde
Bilaga 13 Protokoll Älvsjö stadsdelsområde
Bilaga 14 Protokoll Östermalms stadsdelsområde

Tillsyn av förskoleverksamheten i Stockholms kommun

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i verksamheten. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning verksamheten, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som förskolorna, stadsdelarna och Stockholms kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat och intervjuer som genomförts samt i förekommande fall observationer vid besök i verksamheterna.

Som huvudman för förskoleverksamheten har Stockholms kommun ansvar för att verksamheterna genomförs i enlighet med bestämmelser i skollag, läroplaner och andra författningar.

Skolinspektionen har genomfört intervjuer med bland annat verksamhetsansvariga, förskolechefer, personal och föräldrar i Stockholms kommun. I intervjuer framgår att en stor del av kommunens förskolor präglas av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Det finns dock förskolor och avdelningar där den pedagogiska verksamheten inte utgår från uppdraget i läroplanen i tillräcklig utsträckning. I intervjuer med ett urval av föräldrar, personal och förskolechefer uppges orsaken bland annat vara personalomsättning, sjukfrånvaro med många vikarier och avsaknad av personal med pedagogisk högskoleutbildning. Detta får konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens intentioner fullt ut. Det framgår samtidigt av tillsynen att Stockholms kommun arbetar för att ge personalen olika former av kompetensutveckling. Stockholms kommun satsar bland annat på vidareutbildning av barnskötare och förskollärare samt deltar i förskolelyftet. Trots detta har Stockholms kommun en lägre andel personal med pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med riket. Skolinspektionen vill framhålla vikten av att Stockholms kommun aktivt strävar efter att ha högskoleutbildad personal.

Av tillsynen framgår att Stockholms kommun har ett utvecklat system för kvalitetsarbetet där planering, uppföljning och utvärdering av förskoleverksamheten sker på flera nivåer. Kvalitetsarbetet bygger på kommunens kvalitetssystem ILS (integrerat ledningssystem) där mål, åtaganden, arbetssätt, resultat, analys och utveckling dokumenteras. Utifrån de övergripande mål som fastställs utformar förskolorna årligen konkreta mål och åtaganden för sitt arbete i sina verksamhetsplaner. Verksamhetsplanerna följs upp och bryts i sin tur ned på avdelningarna till lokala arbetsplaner. Varje förskoleenhet sammanställer årligen sitt kvalitetsarbete i en kvalitetsredovisning där resultat, analys och förslag till utveckling redovisas. Arbetet med att ta fram kvalitetsredovis-

ningarna är kopplat till det kvalitetsarbete som bedrivs inom enheterna under hela verksamhetsåret där personalen också använder sig av en självvärdering för att utvärdera sin verksamhet. Även kommunens brukarundersökning ligger till grund för bedömningen av måluppfyllelsen. Samtliga stadsdelsnämnder redogör för måluppfyllelsen i stadsdelen i en egen kvalitetsredovisning. Stadsdelarnas kvalitetsredovisningar sammanställs sedan på tjänstemannanivå av utbildningsförvaltningen efter att de i dialog med stadsdelarna diskuterat de övergripande resultaten. Stadsledningskontoret följer i sin tur upp kommunfullmäktiges mål för förskoleverksamheten i respektive stadsdel via ILS. Kommunen har även egna förskoleinspektörer vars uppgift är att utvärdera i hur hög grad förskolorna uppfyller målen.

Trots att Stockholms kommun har en tydlig struktur och form för sitt kvalitetsarbete när det gäller förskoleverksamheten framkommer det i tillsynen att kvalitetsarbetet i några stadsdelar inte fungerar fullt ut i samtliga verksamheter. I intervjuer med personal och förskolechefer framgår att det saknas tid för reflektion och utvärdering av de insatser som sker i verksamheterna och resultat utgör inte alltid en grund för det fortsatta arbetet. Resultat måste analyseras på alla nivåer för att komma fram till en förståelse för varför resultaten ser ut som de gör för att sedan kunna vidta adekvata åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen. Vidare framkommer det av tillsynen att det i dessa stadsdelar också brister vad gäller uppföljning och utvärdering av huruvida personalen arbetar efter de nationella målen i några verksamheter.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att det i Stockholms kommun finns ett utvecklat och till stora delar fungerande kvalitetsarbete gällande förskoleverksamheten, men att kommunen ytterligare behöver förankra och säkerställa att syftet med kvalitetsarbetet når ända ut till pedagoger och arbetslag i samtliga verksamheter. Viktigt i detta arbete är också att kontinuerligt följa upp och utvärdera barngruppernas storlek och sammansättning. Detta för att kunna bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheterna. Kommunen gör inte detta och på flera av förskolorna upplever personal och föräldrar barngrupperna som stora och antalet pedagoger som relativt få.

I intervjuer som Skolinspektionen genomfört med bland annat verksamhetsansvariga, förskolechefer, personal och föräldrar i Stockholms kommun framgår inget annat än att barn som av olika skäl är i behov av särskilt stöd i sin utveckling får det stöd som deras speciella behov kräver. Samtliga stadsdelar har rutiner för att tidigt fånga upp barns behov av stöd och anpassa verksamheten.

Vidare har tillsynen visat att en majoritet av de kommunala förskolorna i Stockholm bedriver ett aktivt värdegrundsarbete där fokus ligger på att alla barn ska behandlas med respekt och inte utsättas för diskriminering eller andra former av kränkningar. Av tillsynen framgår dock att det förebyggande arbetet mot kränkningar behöver förbättras på några förskolor, så att alla barn kan känna sig trygga. Stockholms kommun har ett tydligt ansvar för att ett målinriktat arbete mot kränkande behandling bedrivs och att varje verksamhet upprättar en årlig plan mot kränkande behandling. Planerna mot kränkande behandling svarar inte fullt ut mot gällande författningskrav.

Förskolan ska verka för att barn med annat modersmål ges möjlighet att utveckla modersmålet såväl som det svenska språket. I tillsynen framkommer att det finns flera förskolor i kommunen som har ett planerat arbete för att stödja de flerspråkiga barnens språkutveckling. Det framkommer dock att detta arbete behöver utvecklas ytterligare på förskolor i flera stadsdelar. I intervjuer med personal och förskolechefer uppges att det skiljer sig mellan olika förskolor och avdelningar hur väl uppdraget genomförs.

Förskolan ska enligt läroplanen arbeta för att motverka traditionella könsmonster och könsroller. Tillsynen visar att förskolorna i Stockholms kommun har kommit olika långt i detta uppdrag. Det finns till exempel förskolor som arbetar medvetet med både förhållningssätt och hur de utformar den pedagogiska miljön. Men det finns även förskolor där det saknas ett aktivt arbete för att motverka traditionella könsmonster.

En stor del av förskoleverksamheten i kommunen drivs i enskild regi. Utbildningsförvaltningen ansvarar för tillstånd och ekonomisk ersättning till de förskolor i kommunen som drivs av enskilda huvudmän och utövar tillsyn över verksamheternas innehåll utifrån nationella styrdokument och krav. Kommunen har vid tillfället för tillsynen även gjort en omorganisation av utbildningsförvaltningen och arbetar för att utveckla en ännu effektivare tillsyn än tidigare.

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Bromma stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmonster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Enskede-Årsta-Vantör stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskoleverksamheten arbetar inte i tillräcklig utsträckning målinriktat för att förebygga och motverka kränkande behandling. Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 6-8 § 1985 års skollag, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling, Lpfö 98, 2.1 Normer och värden).
- Utemiljön är inte utformad så att det är möjligt för personalen att ha uppsikt över de barn de har ansvar för (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Farsta stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Hägersten-Liljeholmens stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Hässelby-Vällingbystadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Kungsholmens stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Norrmalms stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Rinkeby-Kista stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).

- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmonster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Skarpnäcks stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmonster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Skärholmens stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Spånga-Tensta stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Ledningen i förskolorna ser inte till att personalen i tillräcklig utsträckning arbetar utifrån de nationella målen (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 2 Mål och riktlinjer).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

- Förskolorna följer inte upp och utvärderar verksamheten i tillräcklig utsträckning. Förskolorna tar inte heller i tillräckligt hög grad tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att nå de nationella målen (1-3 a §§ förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisningen inom skolväsendet m.m.)
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Södermalm stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Älvsjö stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Ledningen i förskolorna ser inte till att personalen i tillräcklig utsträckning arbetar utifrån de nationella målen (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 2 Mål och riktlinjer).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Förskolorna följer inte upp och utvärderar verksamheten i tillräcklig utsträckning. Förskolorna tar inte heller i tillräckligt hög grad tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att nå de nationella målen (1-3 a §§ förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisningen inom skolväsendet m.m.)
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

Tillsynen har identifierat följande brister inom förskoleverksamheten i Östermalms stadsdel som Stockholms kommun måste åtgärda:

- Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet (2 a kap. 3 § 1985 års skollag, Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).

- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).
- Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid (1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg).

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av förskoleverksamheten i Stockholms kommun under perioden 1 april 2011 till den 26 augusti 2011.

Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar som rör helhetsbilden av förskolorna och huvudmannens ansvar för förskoleverksamheten i Stockholms kommun redovisas i detta beslut. För varje stadsdel har det efter genomförd tillsyn upprättats ett protokoll där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade stadsdelen redovisas. Protokollen från stadsdelarna bifogas som bilagor. Sammantaget utgör detta Skolinspektionens slutliga beslut avseende tillsynen av förskoleverksamheten i Stockholms kommun.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande i kommunen att nå de nationella målen. Skolinspektionen bedömer om kommunen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **Måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten, förskoleverksamhetens lärandemiljö** samt **tillgång**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet. Tillsynen syftar inte till att ge en heltäckande bild av all verksamhet vid den aktuella tidpunkten.

Övergripande information om tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Tillsyn/>).

Av beslutet och bilagda protokoll framgår vilka stadsdelar som har granskats, hur tillsynen har genomförts, vilka bedömningar som har gjorts och i vilka avseenden åtgärder behövs.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits på förskolorna, i stadsdelarna och i kommunen inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar av kommunens ansvarstagande är dels dokument från kommunen, stadsdelar och förskolor, dels den information som inspektörerna samlat in via intervjuer och samtal under tillsynen. Beslutet grundas även på annan information om kommunens förskoleverksamhet från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem. I varje stadsdel genomfördes intervjuer med representanter för ansvariga politiker, förvaltningspersonal, ansvarig ledningspersonal, personal och föräldrar från samtliga förskoleenheter. Delar av förskoleverksamheten i en stadsdel har besökts. Även skolborgarrådet och förvaltningspersonal från Stadsledningskontoret och Utbildningsförvaltningen har intervjuats.

Företrädare för kommunen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i detta beslut. Detta beslut kompletteras med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för Stockholms kommun.

Beskrivning av kommunen

Tabell 1. Antal barn i kommunens förskoleverksamhet

Verksamhetsform	Antal barn
Förskoleverksamhet, kommunal verksamhet	30 140
Annan pedagogisk verksamhet, kommunal verksamhet	133
Förskoleverksamhet, enskild verksamhet	15 780
Annan pedagogisk verksamhet, enskild verksamhet	1 310

Källa: Kommunens egna uppgifter september 2011

Stockholms kommun, med drygt 850 000 invånare, är en stor organisation med en hög grad av decentralisering. Kommunen företräds ytterst av kommunfullmäktige som fastställer mål och riktlinjer för Stockholms kommuns verksamheter. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att besluten genomförs, följs upp och utvärderas. Till sin hjälp har kommunstyrelsen två förvaltningar. Den ena, stadsledningskontoret, ansvarar för styrning, uppföljning och utveckling av kommunens verksamhet och ser till att de politiska besluten genomförs. Den andra, kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens kansli, ansvarar bland annat för sekretariatuppgifter åt kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Styrelseansvaret för förskoleverksamheten vilar på 14 stadsdelsnämnder; Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm. Stadsdelsnämnderna beslutar utifrån kommunens mål och uppdrag inom sina geografiska områden och följer upp verksamheterna. De kommunala verksamheter som drivs i respektive stadsdel samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. I varje stadsdel leds den kommunala förskoleverksamheten av en avdelningschef/verksamhetsansvarig som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet.

Stockholms kommuns utbildningsförvaltning verkställer utbildningsnämndens beslut gällande kommunal förskoleklass, grundskola, särskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux) samt för skolbarnsomsorg. Utbildningsnämnden har även ett samordningsansvar mot förskoleverksamheten och hanterar i samverkan med stadsdelarna frågor som är gemensamma för kommunens förskolor oavsett anordnare, exempelvis kompetensinsatser och kommunövergripande kvalitetsredovisning. I samverkan med stadsledningskontoret ansvarar utbildningsnämnden för ärenden om riktlinjer, principer, policydokument och uppföljning av förskolan. Utbildningsförvaltningen ansvarar också för tillstånd, tillsyn och ekonomisk ersättning till enskild drivna förskolor i kommunen. I Stockholms

2011-09-27

Dnr 43–2010:5285

16 (17)

kommun finns ett skolborgarråd med rotelansvar för skolfrågor. Förutom att ingå i borgarrådsberedningen är skolborgarrådet också ordförande i utbildningsnämnden.

I Stockholms kommun finns sammanlagt, i kommunal regi, 585 förskolor, 33 familjedaghem samt 37 öppna förskolor. Förskolorna är organiserade enhetsvis och leds av en eller två förskolechefer. Antalet och storleken på förskolor varierar i och mellan stadsdelarna. Flera förskolechefer har biträdande chefer och pedagogiska ledare/utvecklare. Antal enskilt drivna förskolor i Stockholms kommun är 425 stycken och antal familjedaghem som drivs i enskild regi är 265 st.

Stockholms kommun har ansvar för att åtgärder vidtas, såväl på verksamhetsnivå som på huvudmannanivå. Skolinspektionen kommer att följa upp detta och övriga beslut som meddelats under tillsynen. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast den 5 januari 2012.

Beslutet är fattat utifrån de bestämmelser som gällde fram till den 1 juli 2011. Uppföljningen av detta beslut kommer dock att ske efter de skolförfattningar som träder i kraft den 1 juli 2011. Vid bedömningen av vidtagna åtgärder kommer därför hänsyn tas till hur författningarna eventuellt har ändrats.

I ärendets slutliga handläggning har avdelningsjuristen Ingrid Brännare, enhetschefen Luca Nesi och utredaren Magdalena Molin deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Kjell Hedwall

Avdelningschef

Malin Forsman

Utredare/Föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Protokoll Bromma stadsdelsområde

Bilaga 2 Protokoll Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde

Bilaga 3 Protokoll Farsta stadsdelsområde

Bilaga 4 Protokoll Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde

Bilaga 5 Protokoll Hässelby-Vällingby stadsdelsområde

Bilaga 6 Protokoll Kungsholmens stadsdelsområde

Bilaga 7 Protokoll Norrmalms stadsdelsområde

Bilaga 8 Protokoll Rinkeby-Kista stadsdelsområde

Bilaga 9 Protokoll Skarpnäcks stadsdelsområde

Bilaga 10 Protokoll Skärholmens stadsdelsområde

Bilaga 11 Protokoll Spånga-Tensta stadsdelsområde

Bilaga 12 Protokoll Södermalms stadsdelsområde

Bilaga 13 Protokoll Älvsjö stadsdelsområde

Bilaga 14 Protokoll Östermalms stadsdelsområde

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Bromma stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 1. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	2489
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	13

Källa: Bromma stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011.

Bromma stadsdelsförvaltning omfattar områdena Abrahamsberg, Alvik, Blackeberg, Beckomberga-Blackeberg-Olofslund, Bromma kyrka, Mariehäll-Beckomberga, Nockeby, Ulvsunda, Åkeslund, Ålsten, Äppelviken. Stadsdelen Bromma har cirka 66 000 invånare.

Stadsdelsförvaltningen är indelad i fyra verksamhetsområden varav förskola och teknik är ett. Varje verksamhetsområde består av ett varierande antal enheter och leds av en verksamhetsområdeschef.

Verksamhetsområdet för förskoleverksamheten inom Bromma stadsdelsnämnd ansvarar för drift och uppföljning av kommunens förskolor.

Totalt finns det 58 kommunala förskolor inom Bromma stadsdelsförvaltning. Varje enhet, som kan omfatta flera förskolor, leds av en förskolechef. Det finns också en öppen förskola, 30 enskilda förskolor, 34 enskilda enheter för annan pedagogisk omsorg och 14 föräldrakooperativa förskolor.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Brommas förskoleverksamhet den 26-27 maj, den 13 och den 17 juni samt den 24-26 augusti år 2011. Ansvariga för tillsynen var undervisningsråden Tommy Bucht och Anki Näckstam.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en enhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framkommer att det finns skillnader i hur förskolorna uppfyller förskolans uppdrag avseende en god pedagogisk verksamhet. De flesta av stadsdelens förskolor erbjuder barnen en god pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Det finns ändå avdelningar på förskolor där fokus tenderar att ligga mer på omsorg än en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. I intervjuer med förskolechefer framkommer att ledningen arbetar aktivt för att personalen ska arbeta utifrån de nationella målen, men förskolechefer bekräftar att det finns avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens krav som en del andra förskolor. Enligt förskolechefer och även personal kan detta i vissa fall hänföras till antalet högskoleutbildade pedagoger.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

Förskolechefer och anställd personal uppger att det på nio avdelningar i stadsdelens förskolor saknas personal med pedagogisk högskoleutbildning. Detta får, enligt förskolechefer och personal konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens intentioner fullt ut. Andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning i Bromma stadsdel uppgår till 47 procent att jämföra med rikets 54 procent.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98 2.4 Förskola och hem

Motivering:

Genom intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framgår att det varierar mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Många förskolor för diskussioner kring hur mötena med och informationen till föräldrar ska genomföras. Det finns också strategier för detta arbete. Det framkommer dock att det finns föräldrar som upplever att det är svårt att få information om och att känna sig delaktiga i förskolans arbete. Vissa av föräldrarna upplever att verksamheten inte presenterar mål, syfte eller planering vilket gör att det kan vara svårt att ha synpunkter på innehållet. Information om personalförändringar eller förändringar i barngrupperna ges ibland sent eller inte alls.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framkommer att det på vissa förskolor finns ett gott samarbete, till och med mycket gott, då det gäller barnens övergång från förskola till förskoleklass. På de allra flesta förskolor fungerar detta dock inte alls eller mycket dåligt. Personalen och förskolechefer säger att vissa skolor inte är intresserade av att samarbeta och av att utbyta kunskaper och erfarenheter. I de flesta fall då en sådan samverkan ändå kommer till stånd sker det oftast på initiativ från förskolan men ändå på skolans villkor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande.

Motivering:

I intervjuer med personal framkommer bland annat att det finns en språkpedagog som tillsammans med förskolorna lägger en grund för detta arbete och även handleder personalen. Förskolor, där det finns personal som talar barnens modersmål, använder sig av dessa för att ge barnen möjlighet att även utveckla sitt modersmål. Förskolor som saknar sådan personal ger barnen endast i liten omfattning möjlighet att utveckla sitt modersmål. Detsamma gäller barn som på sin förskola är ensamma om sitt språk. Någon större samverkan eller tydlig strategi för att avhjälpa dessa svårigheter finns inte mellan de olika förskolorna. Förskolecheferna bekräftar detta och säger att i de områden där de inte finns så många barn som talar ett annat modersmål är arbetet inte lika utvecklat. Språkpolicyn som är utarbetad för Bromma används i första hand av de förskolor som har barn med ett annat modersmål.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

På en del förskolor saknas ett medvetet arbete för att motverka traditionella könsmönster. Personalen på dessa förskolor uppger att de arbetat mycket med detta tidigare, men att de inte är så aktiva nu. Föräldrar uttrycker att detta inte är ett prioriterat arbete på vissa förskolor och att personalen inte har en samsyn kring denna fråga. Det är, enligt föräldrar, avhängigt den enskilda pedagogen om frågan prioriteras. Personalen uttrycker att det i arbetslagen förs diskussioner i denna fråga, men att de kanske inte är så tydliga med att berätta för barnens föräldrar att de arbetar med detta område. Personal säger också att de inte har tydliga strategier för arbetet, vilket medför att vissa avdelningar inte har ett lika tydligt förhållningssätt som andra avdelningar. Enligt personal är förståelsen för detta också avhängigt vilken utbildning personalen har.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

Motivering:

Inom Bromma stadsdel har de olika förskoleenheterna gemensamma likabehandlingsplaner som också fungerar som plan mot kränkande behandling. Planerna innehåller i regel en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Varje verksamhets specifika behov framgår dock inte, vilket är nödvändigt för att arbetet inom de enskilda verksamheterna ska bli tydligt och fungera väl. Som följd av detta saknas det också en redogörelse för vilka av åtgärderna som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med stadsdelsledningen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att stadsdelsförvaltningen saknar underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. I intervjuer framgår att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är ett resultat av kösituationen, det vill säga att alla barn ska få en plats är överordnat grupper storlek och sammansättning.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 2. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	3507
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	27

Källa: Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel har cirka 89 000 invånare och omfattar 13 områden. Stadsdelen som är kommunens näst största expanderar befolkningsmässigt.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen. Under stadsdelsnämnden finns en stadsdelsförvaltning som leds av en stadsdelsdirektör. Förskolorna tillhör avdelningen för förskola och fritid som är en del av stadsdelsförvaltningen. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en verksamhetsområdeschef.

I Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel finns 65 kommunala förskolor. Förskoleorganisationen består av 14 resultatenheter som leds av förskolechefer och biträdande förskolechefer. Enheterna har även resurser som administrativt stöd och pedagogiska handledare. Det finns en stödenhet som riktar sig till barn i förskolan med behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Enskede-Årsta-Vantörs förskoleverksamhet den 4-11 april 2011. Ansvariga för tillsynen var utredarna Magdalena Molin och Malin Forsman.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Flera av förskolorna erbjuder barnen en pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen. Det finns dock förskolor där fokus ligger mer på omsorg än en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. I intervjuer med ett urval av föräldrar och personal uppges att orsaken till detta bland annat kan vara stor personalomsättning, avsaknad av utbildad personal och sjukskrivningar. Detta leder enligt föräldrar och personal till att den pedagogiska verksamheten blir eftersatt och att barnen inte alltid får möjlighet att utveckla de förmågor som läroplanen föreskriver. I intervjuer med förskolechefer framkommer att förskolecheferna arbetar aktivt för att personalen ska arbeta utifrån de nationella målen, men de bekräftar att det finns förskolor och avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanen och inte befast kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

En del av förskolornas avdelningar saknar helt personal med pedagogisk högskoleutbildning. Enligt förskolechefer och personal får det konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens intentioner fullt ut. Det finns förskolor där förskolans läroplan inte omsätts fullt ut vilket enligt förskolechefer och personal kan förklaras med personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken för 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel ligger i paritet med kommunen och andelen personal med högskoleutbildning varierar mellan enheter och förskolor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem

Motivering:

I intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framgår att det varierar mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Många av förskolorna har strategier för att möta föräldrar, ge information och göra föräldrar delaktiga. Det framkommer dock i intervjuer att det finns föräldrar som tycker att det kan vara svårt att framföra sina åsikter till personalen. De uppger också att det inte alltid är så lätt att få kontakt med förskolecheferna för att diskutera frågor som rör verksamheten. En del föräldrar har inte heller blivit erbjudna utvecklingssamtal regelbundet. Vissa föräldrar uppger att förskolan inte presenterar mål, syfte eller planering vilket gör att det kan vara svårt att ha synpunkter på innehållet. Förskolecheferna bekräftar att det finns skillnader mellan förskolorna och att samarbetet med föräldrarna är ett identifierat utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskolor, förskoleklasser, skolor och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med personal och förskolechefer framkommer att det finns en handlingsplan för hur övergången mellan förskola och skola ska fungera. I vissa fall fungerar kontakten bra och personalen i de berörda verksamheterna har möten för att planera för mottagande och överlämnande av barnen som ska börja skolan. Men ibland fungerar det sämre och kontakten med skolan sker endast på förskolepersonalens initiativ. Vidare uppger förskolans personal att de saknar ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Enligt personal och förskolechefer har det uppstått ytterligare svårigheter att skapa en bra övergång mellan förskola och skola bland annat på grund av det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade. Personal och förskolechefer efterfrågar en revidering av handlingsplanen för att få bättre förutsättningar att fullgöra uppdraget.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Av intervjuer med ledning och personal framgår att det förekommer diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att motverka traditionella könsroller och könsroller. Många av förskolorna försöker arbeta medvetet med både förhållningsätt och hur de utformar den pedagogiska miljön. Det finns dock förskolor där utgångspunkten för diskussionen inte handlar om vuxnas förhållningsätt. Personalen på dessa förskolor uppger att de tror att de möter pojkar och flickor på samma sätt oavsett kön. Samtidigt

säger de att de inte arbetar aktivt för att analysera hur deras förhållningsätt påverkar barnens lek och val i vardagen i ett könsrollsperspektiv.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskoleverksamheten arbetar inte i tillräcklig utsträckning målinriktat för att förebygga och motverka kränkande behandling. Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 6-8 §§ 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Lpfö 98, 2.1 Normer och värden

Motivering:

Enligt föräldrar och personal finns det vissa förskolor där personalen inte alltid har uppsikt över barnen. Detta leder till att barn kan utsätta varandra för både verbala och fysiska kränkningar. Personalen uppger själva att de inte arbetar tillräckligt aktivt i arbetslagen med värdegrundsfrågor och förhållningsätt som är gemensamma för arbetslagen.

Samtliga enheter i Enskede-Årsta-Vantör har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna som Skolinspektionen tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är inte tydligt att de motsvarar de specifika förhållanden som finns på förskolan. Planerna innehåller inte alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Det varierar mellan förskolorna i vilken grad barnen har varit delaktiga i framtagandet.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Ansvar och tillgång till plats

Bedömning:

Utemiljön är inte utformad så att det är möjligt för personalen att ha uppsikt över de barn de har ansvar för.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Genom intervjuer med föräldrar och personal framkommer att det finns oro för barnens säkerhet på några av stadsdelens förskolor eftersom utemiljön är utformad på ett sådant sätt att den försvårar personalens möjlighet att ha uppsikt över barnen. På några förskolor finns det staket som är låga vilket innebär att barnen kan klättra över. Det finns staket som är byggda med tvärsålar på insidan som även de medför risk för att barnen ska kunna klättra.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupperns storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppssammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppssammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I samtal med förskolechefer och personal framkommer att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdel inte gör någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Detta innebär att stadsdelsförvaltningen har svårt att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheterna. Det framkommer också av intervjuer med representanter för personal, förskolechefer och stadsdelsledning att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är en konsekvens av kösituationen. Att alla barn ska få en plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Farsta stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 3. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1900

Källa: Farsta stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Farsta stadsdel har cirka 51 000 invånare och omfattar tio områden. Stadsdelens invånarantal och bebyggelse ökar.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen. Verksamheten samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en verksamhetsansvarig och omfattar verksamhetsområdet barn och ungdom.

I förskoleverksamheten i Farsta finns 36 kommunala förskolor. Förskoleorganisationen består av sex resultatenheter som leds av förskolechefer och biträdande förskolechefer. Enheterna har även resurser som administrativt stöd och pedagogiska handledare. Det finns en stödenhet som riktar sig till förskolan för barn i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Farsta förskoleverksamhet den 18-20 april 2011. Ansvariga för tillsynen var utredarna Magdalena Molin och Fredrik Sjöberg.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Det varierar mellan förskolorna i Farsta stadsdel i vilken utsträckning en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet erbjuds. Många av förskolornas personal kan beskriva ett innehåll som är kopplat till förskolans läroplan där strävansmålen ligger till grund för den pedagogiska verksamheten. Det finns dock avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens krav eller befäst kunskapen om dem. Skolinspektionen har bland annat intervjuat ett urval av personal och föräldrar. En del av dessa uppger att det finns förskolor där fokus på verksamheten mer ligger på omsorg än att erbjuda ett pedagogiskt innehåll. Personal och chefer uppger att det finns flera olika orsaker till detta. Några av anledningarna som nämns är hög personalomsättning, sjukskrivningar och avsaknad av personal med pedagogisk högskoleutbildning.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap 3 § 1985 års skollag

Motivering:

En del av förskolornas avdelningar saknar personal med pedagogisk högskoleutbildning vilket enligt förskolechefer och personal får konsekvenser för verksamhetens kva-

litet och skapar sämre förutsättningar att arbeta efter målen i läroplanen. Det finns förskolor där förskolans läroplan inte omsätts fullt ut vilket enligt förskolechefer och personal kan förklaras med personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholms kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. Farsta stadsdel ligger i paritet med kommunen och andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning varierar mellan enheter och förskolor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem

Motivering:

Genom intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framgår att det finns variationer mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Flera av förskolorna har väl genomtänkta strategier för att möta föräldrar, ge information och göra föräldrar delaktiga. Det finns dock förskolor där föräldrar uppger att det kan vara svårt att få uppmärksamhet av förskolans personal och förskolechefer för att prata om förskolan. Vidare uppger några föräldrar att de får knapphändig information om deras barns utveckling och att utvecklingssamtalen inte uppfyller deras förväntningar på vad samtalet ska innehålla. Förskolecheferna har själva identifierat samarbetet med hemmen som ett utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskolor, förskoleklasser, skolor och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med personal och förskolechefer framkommer att det finns en plan för hur övergången mellan förskola och skola ska gå till. Det framkommer dock att det inte alltid fungerar tillfredställande i praktiken. Ett urval av personal uppger att kontakten med skolan ibland enbart sker på förskolepersonalens initiativ och att det saknas ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Enligt personal och förskolechefer beror det bland annat på det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag
Lpfö 98, 2.2 utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att de känner till uppdraget i läroplanen när det gäller barn med annat modersmål. På många av förskolorna finns ett planerat arbete för att stödja barnens språkutveckling. Trots detta uppger såväl chefer och personal att detta är ett utvecklingsområde och att det skiljer sig mellan olika förskolor eller avdelningar hur väl uppdraget genomförs. Personalen uppger vidare att det kan vara svårt att tolka uppdraget och vad verksamheten ska göra för att leva upp till läroplanens krav.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I de samtal Skolinspektionen genomfört med föräldrar och personal framkommer att det skiljer sig mellan olika verksamheter hur långt förskolorna kommit med uppdraget att motverka traditionella könsroller och könsroller. På flera förskolor arbetar man aktivt med dessa frågor och analyserar förhållningssätt och bemötande. Det finns dock förskolor och avdelningar där det inte sker något medvetet arbete och diskussionerna tenderar endast att handla om att skapa en tillåtande miljö där alla barn ska ges möjlighet att leka med samma saker, snarare än om personalens förhållningssätt.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 §§ 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Samtliga enheter i Farsta har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna som Skolinspektionen tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är inte tydligt att de motsvarar de specifika förutsättningar som finns på respektive förskola. Det framgår inte vilka åtgärder som avses påbörjas under det kommande året och planerna saknar även en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Det varierar mellan förskolorna i vilken grad barnen har varit delaktiga i framtagandet.

Huvudområde: Tillgång**Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning****Bedömning:**

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I samtal med förskolechefer och personal framkommer att stadsdelen inte gör någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Detta innebär att det är svårt att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheterna. Det framkommer i intervjuer med representanter för personal och ledning att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är en konsekvens av att uppfylla platsgarantin inom tre månader.

Huvudområde: Tillgång**Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet****Bedömning:**

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitaandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Hägersten-Liljeholmens stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 4. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	4016
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	8

Källa: Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde omfattar stadsdelarna: Aspudden, Axelsberg, Fruängen, Gröndal, Telefonplan, Örnberg, Hägerstensåsen, Liljeholmen, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Västberga, Västertorp och Årstadal. Stadsdelsområdet har drygt 73 300 invånare. Hägersten-Liljeholmen är en av Stockholm kommuns snabbast växande stadsdelar.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen. Under stadsdelsnämnden finns en stadsdelsförvaltning som leds av en stadsdelsdirektör. Avdelningen för förskolorna leds av en verksamhetsansvarig.

Det finns tio förskoleenheter i stadsdelen; Aspudden-Ekensberg, Axelsberg-Örnberg, Fruängen, Gröndal, Hägerstensåsen, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Västertorp, Årstadal och Telefonplan. Varje förskoleenhet har en egen organisation och leds av en förskolechef samt en eller flera biträdande förskolechefer.

Totalt finns det 63 kommunala förskolor i Hägersten-Liljeholmen. Det finns också fyra öppna förskolor varav en drivs på entreprenad.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Hägersten-Liljeholmens förskoleverksamhet den 2-6 maj 2011. Ansvariga för tillsynen var undervisningsrådet Tommy Bucht och utredaren Åsa Strand.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98 2.4 Förskola och hem

Motivering:

I intervjuer med barnens vårdnadshavare framkommer att det finns brister i hur samarbetet mellan förskolor, förvaltning och hem fungerar och då främst inom kommunikation och information. I intervjuer med föräldrar uppges som exempel att informationen brister när barn ska byta grupp inom eller mellan förskolor och att föräldrar ombeds att sköta kontakten med skolan då barnen ska börja i förskoleklass. Föräldrar uppger också att det är svårt att få svar från förskolan då de försöker att påverka verksamheten. Föräldrarna uppger även i intervju att förskolorna ger en otydlig information och har kort framförhållning vid personalbyten. Vid intervjuer med föräldrar framkommer dessutom att det finns brister då föräldrarna kontaktar stadsdelsförvaltningen för att få svar på frågor gällande verksamheten. Vid tillsynstillfället uppger föräldrar att de har fått vänta i över ett år på att få svar på sina frågor vilket också bekräftas från stadsdelsförvaltningen. Stadsdelsförvaltningen är medveten om problematiken och samarbetet med hemmen är ett identifierat utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framkommer att det på vissa förskolor finns ett gott samarbete då det gäller barnens övergång från förskola till förskoleklass. På de allra flesta förskolor fungerar detta dock inte alls eller mycket dåligt. Personalen och förskolechefer säger att skolan inte är intresserade av att samarbeta eller av att utbyta kunskaper och erfarenheter. I de flesta fall då en sådan samverkan ändå kommer till stånd sker det på skolans villkor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag
Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande.

Motivering:

I intervjuer med förskolans personal får Skolinspektionen flera exempel på förskolornas arbete med att ge barn med ett annat modersmål möjligheter att utveckla sitt språk och sin kulturella identitet. I förskolor där det finns personal som talar barnens modersmål använder man sig av dem för att ge barnen möjlighet att även utveckla sitt modersmål. I förskolor där denna möjlighet inte finns ges barnen i liten omfattning möjlighet att utveckla sitt modersmål. Enligt personal och verksamhetsansvarig fungerar arbetet även sämre i de fall då det endast finns ett barn med ett visst modersmål på förskolan. Någon samverkan för att avhjälpa dessa svårigheter finns inte mellan de olika förskolorna. Stadsdelsförvaltningen gör inventeringar av vilka språk personalen talar på de olika förskolorna. Hur resultatet av dessa används kan varken personal, föräldrar eller förskolechefer svara på. Företrädare för stadsdelsförvaltningen uppger att arbetet med att omsätta kartläggningen i åtgärder måste förbättras.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Det varierar mellan förskolorna hur personalen arbetar för att motverka traditionella könsmonster. På några förskolor uppger personalen att de arbetat mycket med detta tidigare. Enligt personalen förs diskussioner i arbetslagen, men det framförs att personalen var mer aktiv tidigare när kompetensutveckling genomfördes på området. Föräldrar uttrycker att detta inte är ett prioriterat område på vissa förskolor och att personalen inte har en samsyn kring hur arbetet ska gå till.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

Motivering:

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdel har de olika förskoleenheterna gemensamma likabehandlingsplaner som också fungerar som plan mot kränkande behandling. Planerna innehåller i regel en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Varje verksamhets specifika behov och förutsättningar framgår dock inte av planen, vilket är nödvändigt för att arbetet inom de enskilda verksamheterna ska bli tydligt och fungera väl. Som följd av detta saknas det också en redogörelse för vilka av åtgärderna som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med stadsdelsledningen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att stadsdelsförvaltningen saknar underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. I intervjuer framgår att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är ett resultat av kösituationen, det vill säga att alla barn ska få en plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Hässelby-Vällingby stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 5. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	2397
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	85

Källa: Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Hässelby-Vällingby stadsdel har cirka 64 000 invånare. Stadsdelen är indelad i områdena Hässelby gård, Hässelby strand, Hässelby villastad, Grimsta, Kälvesta, Nälsta Räcksta, Vinsta och Vällingby.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet. Alla kommunala förskoleverksamheter som drivs i stadsdelen samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en avdelningschef som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet. Stadsdelen har 49 kommunala förskolor, 27 familjedaghem och två öppna förskolor. Verksamheten är indelad i tio enheter och för varje enhet ansvarar en förskolechef.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

Intervjuer med förskolechefer och ett urval av personal och föräldrar ger en bild av att majoriteten av stadsdelens förskolor erbjuder pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen. Det framkommer dock att det har varit stor personalomsättning vid ett par förskolor och att det finns några förskolor där sjukfrånvaron är hög bland personalen. Föräldrar och delar av personalen uppger att det innebär en begränsning av möjligheterna att bedriva en verksamhet som utgår från målen. Under ansträngda perioder med hög personalomsättning eller sjukfrånvaro läggs fokus på omsorg och barnen får då inte möjlighet att utveckla de förmågor som läroplanen föreskriver. Detta bekräftas också av föräldrar och avdelningschefen för förskoleavdelningen.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att några av förskolornas avdelningar inte har personal med pedagogisk högskoleutbildning. Personal uppger även att verksamheten vid några förskolor är sårbar eftersom andelen högskoleutbildad personal är låg. Vid till exempel sjukfrånvaro bland högskoleutbildade pedagoger

begränsas möjligheterna att arbeta efter målen i läroplanen. Detta bekräftas även i intervju med avdelningschefen.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Hässelby-Vällingby stadsdel är andelen högskoleutbildad personal 38 procent. Det är en lägre andel än både Stockholms kommun och genomsnittet för riket.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskolor, förskoleklasser, skolor och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med avdelningschefen för stadsdelens samtliga förskolor, stadsdelens förskolechefer och ett urval av personal framkommer att det finns en plan för hur övergången mellan förskola och skola ska ske. Inom flera enheter fungerar samarbetet med skolan bra. Den personal som Skolinspektionen talat med uppger emellertid att det i stor utsträckning är beroende av vilken skola som överlämnandet ska ske till. Personalen upplever att kontakten med vissa skolor enbart sker på förskolans initiativ och att intresset för ett organiserat överlämnande är lågt från vissa skolor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Av intervjuer med avdelningschefen för stadsdelens samtliga förskolor, stadsdelens förskolechefer och ett urval av personal och föräldrar framkommer att det varierar mellan förskolorna om de har ett medvetet arbete för att motverka traditionella könsmön-

ter och könsroller eller inte. Personal uppger att det i dagsläget råder olika uppfattningar om hur läroplanen ska tolkas när det gäller detta arbete. Personal uppger vidare att det inte finns ett aktivt arbete för att motverka traditionella könsmonster på alla förskolor och att detta arbete behöver utvecklas. Avdelningschefen för förskoleavdelningen bekräftar att det varierar hur långt de olika förskolorna har kommit i detta arbete.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

Motivering:

Samtliga enheter i Hässelby-Vällingby har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. De planer som Skolinspektionen har tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga kränkande behandling samt rutiner för hur förskolan ska arbeta om kränkningar inträffar. De förebyggande åtgärderna är dock generella och inte tydligt anpassade till de förhållanden och behov som finns på de enskilda förskolorna. Det framgår inte vilka åtgärder som avses påbörjas under det kommande året och planerna saknar en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och grupp sammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål

än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler-
nas och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens
närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas
som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppammansättning.
Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kom-
munen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltät-
heten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjlig-
heten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med avdelningschefen för stadsdelens samtliga förskolor, förskolechefer och
ett urval av personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och
utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det är
svårt att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och
sammansättning medför för verksamheten.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg
iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och
skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Regis-
terutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien.
I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när
det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastnings-
registret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som an-
svarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Kungsholmens stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 6. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1850

Källa: Kungsholmens stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Kungsholmens stadsdel har cirka 58 866 invånare. Kungsholmens stadsdel omfattar Kungsholmen, Stadshagen, Kristineberg, Fredhäll, Marieberg, Lilla Essingen och Stora Essingen.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet. Under stadsdelsnämnden finns stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en avdelningschef som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet.

Förskoleverksamheten på Kungsholmen omfattar 37 kommunala förskolor som är organiserade i 11 enheter och som vardera leds av en förskolechef. En del av förskolecheferna har biträdande chefer, pedagogiska ledare eller administrativt stöd, organiserat efter behov och förutsättningar. En av stadsdelens förskolor tar emot hörselskadade barn, en annan förskola tar emot infektionskänsliga barn. I stadsdelen finns även en öppen förskola. Det finns en stödenhet som riktar sig till barn i förskolan som har behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Kungsholmens förskoleverksamhet den 17-20 maj 2011. Ansvariga för tillsynen har varit undervisningsråden Anki Näckstam och Marie Sedvall-Bergsten.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med föräldrar och personal framkommer att det finns skillnader mellan förskolorna i vilken utsträckning de uppfyller förskolans uppdrag avseende en god pedagogisk verksamhet. Många av förskolornas personal kan beskriva ett innehåll som är kopplat till förskolans läroplan där strävansmålen ligger till grund för den pedagogiska verksamheten. Det finns dock några förskolor där fokus tenderar att ligga mer på omsorg än en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll och där arbetet med att omsätta läroplanens krav inte har kommit lika långt. I intervjuer med förskolechefer bekräftas att det finns avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens krav och inte har befäst kunskapen om läroplanen i samma utsträckning som en del andra förskolor. Enligt förskolechefer och personal kan det i vissa fall förklaras med andel personal med pedagogisk högskoleutbildning.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att några av förskolorna inte har tillgång till personal med pedagogisk högskoleutbildning. Det finns förskolor som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens intentioner och inte befäst

kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor, vilket enligt förskolechefer och personal i vissa fall kan förklaras med personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. På Kungsholmen varierar andelen personal med högskoleutbildning mellan enheter och förskolor men uppgår i genomsnitt till 51 procent.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med personal och förskolechefer framkommer att det varierar hur samverkan mellan förskola och skola fungerar. I vissa fall fungerar det dåligt och kontakten med skolan sker framförallt på förskolepersonalens initiativ. I dessa fall saknas ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Enligt personal och förskolechefer har det uppstått ytterligare svårigheter att genomföra en bra samverkan bland annat på grund av det fria skolvalet, vilket innebär att barnen börjar i många olika skolor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag
Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att det finns barn på förskolorna som inte får utveckla sitt modersmål som de har rätt till enligt läroplanen. På merparten av förskolorna har personalen ett medvetet förhållningsätt och ett planerat arbete sker för att stödja barnens språkutveckling. I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer dock att några förskolor i stadsdelen behöver intensifiera arbetet så att barn med annat modersmål får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Samtliga förskoleenheter på Kungsholmen har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna som Skolinspektionen tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är inte tydligt att de motsvarar de specifika förhållanden som finns på respektive förskola. Planerna innehåller heller inte alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Det varierar även mellan förskolorna i vilken grad barnen har varit delaktiga i framtagandet.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och grupp sammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och grupp sammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det är svårt att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. I intervjuer framgår att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är ett resultat av kösituationen, det vill säga att alla barn ska få en plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Norrmalms stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 7. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1633

Källa: Norrmalms stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Norrmalms stadsdel har cirka 66 000 invånare och omfattar förskolor i områdena Johannes, Sabbatsberg, Karlberg, Vasaparken, Odenplan, Mitt i City och Matteus förskolor.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet. Under nämnden finns en stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en avdelningschef som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet.

Förskoleverksamheten på Norrmalm har 30 kommunala förskolor som är organiserad i sju förskoleenheter som vardera leds av en förskolechef. Förskolechefen har vid sin sida en biträdande förskolechef och i flera fall också pedagogiska ledare.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Norrmalms förskoleverksamhet den 17-19 maj 2011. Ansvariga för tillsynen har undervisningsrådet Stig Westlund och utredaren Magdalena Molin varit.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

I intervjuer med personal, föräldrar och förskolechefer framkommer att de flesta förskolorna erbjuder barnen en pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen. Det framkommer dock att det finns avdelningar som inte planerar det pedagogiska innehållet utifrån de nationella målen. Orsaken till detta, uppger föräldrar och personal, kan bland annat vara avsaknaden av personal med pedagogisk högskoleutbildning eller sjukfrånvaro med många vikarier. Detta leder enligt föräldrar och personal till att den pedagogiska verksamheten blir eftersatt och att barnen inte alltid får möjlighet att utveckla de förmågor som läroplanen föreskriver.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I intervjuer med föräldrar och personal framkommer att det finns avdelningar som inte har möjlighet att planera det pedagogiska innehållet utifrån de nationella målen vilket leder till att den pedagogiska verksamheten blir eftersatt. Detta kan enligt föräldrar och personal i vissa fall förklaras med avsaknad av högskoleutbildad personal.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I

Norrmalms stadsdel varierar andelen personal med högskoleutbildning mellan enheter och förskolor men uppgår i genomsnitt till 60 procent.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem

Motivering:

Genom intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framgår att det varierar mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Några föräldrar uppger att det vid utvecklingssamtalen inte alltid ges tydlig information om barnets utveckling och lärande. Vissa av föräldrarna anser även att verksamheten inte presenterar mål, syfte eller planering vilket gör att det kan vara svårt att ha synpunkter på innehållet. Förskolecheferna bekräftar att det finns förskolor där samarbetet inte fungerar fullt ut och uppger att samarbetet med föräldrarna är ett identifierat utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte ett förtroendefullt samarbete mellan förskolor, förskoleklasser, skolor och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshem

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framkommer att samarbetet på flera förskolor fungerar mycket dåligt eller inte alls. Personalen och förskolecheferna säger att skolorna i varierande grad är intresserade av att samarbeta och av att utbyta kunskaper och erfarenheter. I de fall då en sådan samverkan ändå kommer till stånd sker det oftast på skolans villkor. Vidare framkommer i intervjuerna att det har det uppstått ytterli-

gare svårigheter att genomföra en bra övergång på grund av det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag
Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med förskolans personal får Skolinspektionen flera exempel på förskolornas arbete med att ge barn med ett annat modersmål möjligheter att utveckla sin kulturella identitet. I förskolor där det saknas personal som talar barnens modersmål ges barnen i liten omfattning möjlighet att utveckla sitt modersmål. Detsamma gäller barn som på sin förskola är ensamma om sitt språk. Någon större samverkan för att avhjälpa dessa svårigheter finns inte mellan de olika förskolorna.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framgår att det förekommer diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att motverka traditionella könsroller och könsroller. Det finns dock förskolor där diskussionen i huvudsak handlar om att skapa en tillåtande miljö där alla barn ska ges möjlighet att leka med samma saker och inte om vuxnas förhållningssätt. Personalen på dessa förskolor uppger att de tror att de möter pojkar och flickor på samma sätt oavsett kön. Samtidigt uppger de att de inte i tillräckligt

hög grad arbetar aktivt för att analysera hur deras förhållningsätt påverkar barnens lek och val i vardagen i ett könsrollsperspektiv.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö och lärande

Bedömning:

Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

Motivering:

Inom Norrmalms stadsdel har de olika enheterna gemensamma likabehandlingsplaner som också fungerar som plan mot kränkande behandling. Planerna innehåller ofta en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Varje särskild verksamhets specifika behov framgår dock inte, vilket är nödvändigt för att arbetet inom de enskilda verksamheterna ska bli tydligt och fungera väl. Som följd av detta saknas det också en redogörelse över vilka av åtgärderna som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler-
nas och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kom-

munen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med avdelningschefen för stadsdelens samtliga förskolor, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att stadsdelsförvaltningen saknar underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Rinkeby-Kista stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 8. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	2 051

Källa: Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Rinkeby-Kista stadsdel har cirka 45 000 invånare och omfattar förutom Rinkeby och Kista även Järvafältet, Akalla, Husby och naturreservatet Hansta.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för den kommunala förskoleverksamheten. Under stadsdelsnämnden finns en stadsdelsförvaltning som leds av en stadsdelsdirektör. Förskolorna tillhör avdelningen för förskola och fritid. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en verksamhetsområdeschef.

Förskoleverksamheten i Rinkeby-Kista har 29 kommunala förskolor som är organiserad i sju förskoleenheter som vardera leds av en förskolechef. Flera förskolechefer har biträdande chefer och pedagogiska utvecklare, organiserat efter behov och förutsättningar. I stadsdelen finns även två öppna förskolor.

I Rinkeby-Kista finns en enhet för barn i behov av särskilt stöd som är organiserad som en åttonde enhet inom förskoleverksamheten.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Rinkeby-Kista förskoleverksamhet den 8-10 juni 2011. Ansvariga för tillsynen var utredarna Malin Forsman och Magdalena Molin.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. I intervjuer med förskolechefer framkommer att ledningen arbetar aktivt för att personalen ska arbeta utifrån de nationella målen, men uppger att det finns förskolor och avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens krav och inte har befast kunskapen om läroplanen i samma utsträckning som en del andra förskolor. I intervjuer med personal och förskolechefer bekräftas att det finns skillnader huruvida förskolorna uppfyller förskolans uppdrag avseende en god pedagogisk verksamhet. Det finns förskolor där fokus tenderar att ligga mer på omsorg än en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. Enligt förskolechefer och personal kan det i vissa fall hänföras till andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att det finns förskolor och avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens intent-

ioner och inte befäst kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor, vilket enligt förskolechefer och personal i vissa fall kan förklaras med personalens utbildningsnivå eller erfarenhet.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Rinkeby-Kista stadsdel varierar andelen personal med högskoleutbildning mellan enheter och förskolor men uppgår i genomsnitt till 52,9 procent.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med personal och förskolechefer framkommer att det finns en handlingsplan för hur övergången mellan förskola och skola ska gå till. Dock uppger de att det varierar hur detta fungerar i praktiken. Ibland fungerar kontakten väl och personalen i de berörda verksamheterna har möten för att planera för mottagande och överlämnande av barnen som ska börja skolan, men ibland fungerar kontakten mindre bra. Personal och förskolechefer uppger att kontakten med skolan många gånger sker på förskolepersonalens initiativ och ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv saknas. Enligt personal och förskolechefer har det uppstått ytterligare svårigheter att genomföra en bra övergång bland annat på grund av det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag
Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att de känner till uppdraget i läroplanen när det gäller barn med annat modersmål. På flera av förskolor har personalen ett medvetet förhållningssätt och ett planerat arbete för att stödja barnens språkutveckling i modersmålet. Det finns dock personal som beskriver att de inte har strategier för detta och att det är ett identifierat utvecklingsområde. I intervju med förskolechefer och verksamhetsområdeschef bekräftas att det finns förskolor som inte kommit lika långt som andra i arbetet med att stödja barnens modersmål.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framgår att det förekommer diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Flera av förskolorna försöker arbeta medvetet med både förhållningssätt och hur de utformar den pedagogiska miljön. Dock finns det förskolor där diskussionen i huvudsak handlar om att skapa en tillåtande miljö där alla barn ska ges möjlighet att leka med samma saker och inte om vuxnas förhållningssätt. Personalen på dessa förskolor uppger att de tror att de möter pojkar och flickor på samma sätt oavsett kön. Samtidigt uppger de att de inte i tillräckligt hög grad har arbetat aktivt för att analysera hur deras förhållningssätt påverkar barnens lek och val ur ett könsrollsperspektiv. Det finns också personal som uppger i intervju att detta arbete är ett identifierat utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Samtliga förskoleenheter i Rinkeby-Kista har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna som Skolinspektionen tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling men dessa är generella och det är inte tydligt att de motsvarar de specifika förhållanden som finns på respektive förskola. Planerna innehåller inte alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Det varierar mellan förskolorna i vilken grad barnen har varit delaktiga i framtagandet.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltät-

heten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med verksamhetsområdeschefen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att stadsdelsförvaltningen saknar underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Skarpnäcks stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 9. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1764

Källa: Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Stadsdelen Skarpnäck ligger i sydöstra Stockholm och har cirka 43 000 invånare.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för den kommunala förskoleverksamheten. Under stadsdelsnämnden finns en stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Förskoleorganisationen i stadsdelen leds av en avdelningschef. Skarpnäcks stadsdel har 35 kommunala förskolor och består av sex resultatenheter som leds av förskolechefer och biträdande förskolechefer. Enheterna har även resurser som administrativt stöd och pedagogiska handledare. Det finns en stödenhet som riktar sig till barn i förskolan i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Skarpnäcks förskoleverksamhet den 7 – 9 juni 2011. Ansvariga för tillsynen har undervisningsråden Stig Westlund och Tommy Bucht varit.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

Flera av förskolorna erbjuder barnen en pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen. Det finns dock avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens mål att sträva mot i verksamheterna och där kunskapen om dessa inte är lika stor. På dessa avdelningar ligger fokus mer på omsorg än en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. Föräldrar och personal uppger att orsaken till detta bland annat kan vara stor personalomsättning, avsaknad av personal med pedagogisk högskoleutbildning och sjukskrivningar. Detta leder enligt föräldrar och personal till att den pedagogiska verksamheten blir eftersatt och barnen inte alltid får möjlighet att utveckla de förmågor som läroplanen anger.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap 3 § 1985 års skollag

Motivering:

En del av förskolornas avdelningar saknar tillgång till högskoleutbildad personal vilket enligt förskolechefer och personal får konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens intentioner fullt ut. Det finns av-

delningar där förskolans läroplan inte omsätts fullt ut vilket enligt chefer och personal kan förklaras med personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Skarpnäcks stadsdel är andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning 48 procent vilket är lägre än riket men högre än genomsnittet för Stockholm.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem

Motivering:

Det framkommer i intervjuer att det finns föräldrar som upplever att det är svårt att få information om och att känna sig delaktiga i förskolans arbete. En del föräldrar uppger att de inte alltid erbjuds utvecklingssamtal utan att de själva är tvungna att be om ett samtal. Detta bekräftas av personal som berättar att det har varit stor personalomsättning och att tiden inte har räckt till. Några föräldrar säger också att de får inbjudan till utvecklingssamtal med kort varsel och att det därför kan vara svårt för dem att komma till samtalet. Vissa av föräldrarna upplever att verksamheten inte presenterar mål, syfte eller planering vilket gör att det kan vara svårt att ha synpunkter på innehållet. Förskolecheferna och avdelningschefen uppger att det finns skillnader mellan förskolorna och att samarbetet med föräldrarna är ett identifierat utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskolor, förskoleklasser, skolor och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med personal och förskolechefer framkommer att samarbetet mellan förskolorna, förskoleklasser och fritidshem varierar. Vid några förskolor fungerar kontakten bra och personalen i de berörda verksamheterna har möten för att planera för mottagande och överlämnande av barnen som ska börja skolan. Vid andra förskolor fungerar det sämre och kontakten med skolan sker endast på förskolepersonalens initiativ. Vidare uppger förskolans personal att de saknar ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Enligt personal och förskolechefer har det uppstått ytterligare svårigheter att genomföra en bra övergång mellan förskola och skola bland annat på grund av det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade. Personal uppger vidare att de inte har strategier för att bemöta dessa svårigheter. Ovanstående bekräftas av förskolechefer och avdelningschefen.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med förskolans personal får Skolinspektionen flera exempel på förskolornas arbete med att ge barn med ett annat modersmål möjligheter att utveckla sitt modersmål, det svenska språket och sin kulturella identitet. Förskolor, som har personal som talar barnens modersmål, använder sig av dessa för att ge barnen möjlighet att utveckla sitt modersmål. Förskolor där denna möjlighet inte finns ges barnen i liten omfattning möjlighet att utveckla sitt modersmål. Detsamma gäller barn som på sin förskola är ensamma om sitt språk. Det sker inte någon samverkan mellan olika förskolor för att avhjälpa dessa svårigheter.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Av intervjuer med avdelningschefen, stadsdelens förskolechefer och ett urval av personal och föräldrar framkommer att det varierar mellan förskolorna om de har ett medvetet arbete för att motverka traditionella könsmönster och könsroller eller inte. Det finns förskolor där utgångspunkten för diskussionen inte alls handlar om vuxnas förhållningsätt utan mer om att det är tillåtet för barnen att göra samma saker oavsett kön. Personal uppger vidare att det inte alltid finns ett aktivt arbete för att motverka traditionella könsmönster på alla förskolor. En stor del av personalen som Skolinspektionen intervjuat uppger att arbetet med att motverka traditionella könsmönster kan utvecklas. Förskolecheferna bekräftar att det varierar hur långt de olika förskolorna har kommit i detta arbete.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 6-8 §§ 1985 års skollag

Motivering:

Samtliga enheter i Skarpnäck har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. De planer som Skolinspektionen har tagit del av innehåller oftast en översikt över åtgärder för att förebygga kränkande behandling samt rutiner för hur förskolan ska arbeta när kränkningar inträffar. De förebyggande åtgärderna är dock generella och de är inte tydligt anpassade till de förhållanden och behov som finns på respektive förskola. Det framgår inte heller vilka åtgärder som avses påbörjas under det kommande året och planerna saknar även en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppssammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppssammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med stadsdelsledningen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det är svårt att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. I intervjuer framgår även att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är ett resultat av kösituationen, dvs. att alla barn ska få plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a § lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Skärholmens stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 10. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1400
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	5

Källa: Skärholmens stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Skärholmens stadsdel har cirka 32 000 invånare och omfattar områdena Bredäng, Sätra, Skärholmen och Vårberg.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för den kommunala verksamheten och dessa verksamheter samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Förskolorna tillhör avdelningen för barn, unga och fritid och leds av en avdelningschef.

Skärholmens förskolor omfattar 28 kommunala. Förskoleorganisationen består av tre resultatenheter som leds av förskolechefer och biträdande förskolechefer. Enheterna har även resurser som administrativt stöd och pedagogiska handledare. Det finns en stödenhet som riktar sig till barn i förskolan i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Skärholmens förskoleverksamhet den 10-12 maj 2011. Ansvariga för tillsynen var utredaren Magdalena Molin och undervisningsrådet Tommy Bucht.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut i av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

I intervjuer med förskolechefer och ett urval av personal och föräldrar framkommer att det finns förskolor i stadsdelen där fokus ligger mer på omsorg än på en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. Föräldrarna uppger att tid tas från barnen när personal deltar i olika möten. Personalen uppger att alla känner till innehållet i läroplanen, men att alla inte har en fördjupad kunskap om barns läroprocesser vilket gör att det kan vara svårt att omsätta innehållet i läroplanen i praktiken. På några av förskolorna uppger föräldrar att det ofta är vikarier och att det innebär att det pedagogiska arbetet blir eftersatt.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskolorna har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses

Författningsstöd:

2 a kap 3 § 1985 års skollag

Motivering:

En del av förskolornas avdelningar saknar personal med pedagogisk högskoleutbildning, vilket enligt förskolechefer och personal får konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens krav fullt ut. Skolinspektionen har även bedömt att det finns förskolor där förskolans läroplan inte omsätts fullt ut.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. Skärholmens stadsdel ligger i paritet med kommunen och andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning varierar mellan enheter och förskolor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem

Motivering:

Genom intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framgår det att det varierar mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Många av förskolorna har strategier för att möta föräldrar, ge information, göra föräldrar delaktiga och skapa möjlighet att påverka. Det finns dock verksamheter där föräldrar uppger att de inte får relevant information om till exempel hur deras barn haft det under dagen. Föräldrarna uppger vidare att de inte vet hur verksamheten är utformad och att de inte känner till mål, syfte eller planering vilket gör att det kan vara svårt att ha synpunkter på innehållet i verksamheten. Förskolecheferna bekräftar att det finns skillnader mellan förskolorna.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Lpfö 98, 2.2 utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att de känner till uppdraget i läroplanen när det gäller barn med annat modersmål. Förskolorna har ett planerat ar-

bete för att stödja barnens språkutveckling och det finns en gemensam plan i stadsdelen för hur förskolorna ska arbeta. Trots detta finns det personal som uppger att kan vara svårt att stödja dessa barns språkutveckling på deras modersmål, speciellt om det endast finns ett barn på en förskola eller om det är grupper med stort antal barn med många olika modersmål.

Förskolecheferna uppger att samtliga förskolor gör en kartläggning av barnens språkdomäner för att få kunskap om barnens språkliga bakgrund. Vidare görs en bedömning av barnens svenska språkutveckling enligt ett språkschema. Förskolecheferna menar att språkschemat innebär bedömning av barnen och att personalen som ska följa upp barnens språkutveckling inte har tillräckligt med kunskap för att göra detta och få ett tillförlitligt resultat. Vidare uppger cheferna att risken finns att det blir en subjektiv bedömning av det enskilda barnets språkutveckling.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Av intervjuer med ledning och personal framgår att det förekommer diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Flertalet av förskolorna försöker arbeta medvetet med både förhållningsätt och hur de utformar den pedagogiska miljön. Trots det finns det förskolor som inte kommit lika långt utan diskussionen handlar mest om att skapa en miljö där all barn ska ges samma möjlighet att leka med samma saker och inte om vuxnas förhållningsätt. Personalen på dessa förskolor uppger att de tror att de möter pojkar och flickor på samma sätt oavsett kön. Samtidigt säger de att de inte arbetar aktivt för att analysera hur deras förhållningsätt påverkar barnens lek och val i vardagen i ett könsrollsperspektiv.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 6-8 §§ 1985 års skollag

Motivering:

Samtliga förskoleenheter i Skärholmen har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna som Skolinspektionen tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är inte tydligt att de motsvarar de specifika förhållanden som finns på respektive förskola. Planerna innehåller inte heller alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupperns storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag.

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler-
nas och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med stadsdelsledningen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att stadsdelen har svårt att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Spånga-Tensta stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 11. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	2192
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	19

Källa: Spånga Tensta stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Spånga-Tensta stadsdel har cirka 36 000 invånare.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet och samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en avdelningschef som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet.

Spånga-Tensta har 38 kommunala förskolor och sju familjedaghem. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning står inför en omorganisation vilket bland annat innebär att antalet förskolechefer kommer att minska från 20 chefer till 8.

Till Spånga Tensta förskoleavdelning hör en central stödenhet som stödjer personalen i förskolorna i deras arbete med barn i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Spånga-Tensta förskoleverksamhet den 5-7 april 2011. Ansvariga för tillsynen var utredarna Åsa Permén och Fredrik Sjöberg.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Med ledning av intervjuer och dokumentstudier framkommer att det finns skillnader huruvida förskolorna uppfyller förskolans uppdrag att utgöra en god pedagogisk verksamhet. Det finns förskolor som erbjuder barnen en god pedagogisk verksamhet där det råder balans mellan omsorg, fostran och lärande. Tillsynen har dock visat att verksamheten på några förskolor tenderar att präglas mer av omsorg än en planerad pedagogisk verksamhet. Förskollärare och föräldrar uppger att när personal slutar eller vid annan personalfrånvaro övergår verksamheten till att i huvudsak handla om omsorg. Förskolecheferna bekräftar att det finns svårigheter att fullgöra uppdraget vid till exempel personalfrånvaro. Enligt några föräldrar som intervjuats råder liten variation i den pedagogiska verksamheten.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Ledningen i förskolorna ser inte till att personalen i tillräcklig utsträckning arbetar utifrån de nationella målen.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 2 Mål och riktlinjer

Motivering:

Ledningen för respektive förskola är synlig och närvarande uppger flera av personalen vid intervjutillfället. Dessutom uppger de att det finns tid avsatt för personalmöten och andra forum för pedagogiska reflektioner samt diskussioner. Det finns även personal

som uppger att ledningen tillvaratar den kompetens som finns inom verksamheten. Andra ur personalgruppen uttrycker dock att det finns förskolechefer som inte ser sig ha tidsmässiga möjligheter att delta i det pedagogiska samtalet. Dessa förskolechefer driver inte enligt personalen något pedagogiskt utvecklingsarbete på förskolorna. Vissa chefer instämmer i bilden och uppger att de ofta har svårigheter att hinna med att följa upp och hålla sig informerade om huruvida den dagliga verksamheten utgår från de nationella målen. På några förskolor finns inte tid avsatt för personalmöten eller andra forum för pedagogiska diskussioner. Detta resulterar i att det finns förskolor där de nationella målen inte styr verksamheten i tillräcklig omfattning.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

En del av avdelningarna på förskolorna har inte tillgång till personal med pedagogisk högskoleutbildning överhuvudtaget, vilket enligt personal och förskolechefer får konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens intentioner fullt ut. Det finns förskolor där de nationella målen inte styr verksamheten vilket bland annat kan härledas till personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken för år 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholms kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Spånga-Tensta stadsdel är andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning 40 procent vilket är lägre än riket och genomsnittet för Stockholms kommun.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Utvärdering och uppföljning

Bedömning:

Förskolorna följer inte upp och utvärderar verksamheten i tillräcklig utsträckning. Förskolorna tar inte heller i tillräckligt hög grad tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att nå de nationella målen.

Författningsstöd:

1-3 a §§ förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisningen inom skolväsendet m.m.

Motivering:

Flera personalrepresentanter uppger att det saknas ett tydligt uppdrag till verksamheten att följa upp och utvärdera med utgångspunkt för att vidareutveckla arbetet. Några av förskolepersonalen anser också att de är i behov av vägledning när det gäller utvärdering och kvalitetsarbete. Av intervjuer med personalen framkommer att det saknas tid för att reflektera och utvärdera de insatser som sker på förskolan. Förskolecheferna och avdelningschefen anser det angeläget att det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas i syfte att bli mer likvärdigt i alla stadsdelens förskolor.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98 2.5 Samverkan med förskola, förskoleklass, skolan och fritidshemmet.

Motivering:

Av intervjuer med ledning och personal framgår att förskolans samarbete med förskoleklassen och skolan inom flertalet områden kan förbättras. Det finns rutiner för överlämnande från förskola till förskoleklass, men dessa följs inte alltid. Enligt förskolecheferna har många försök gjorts för att få till stånd ett bättre samarbete. Dessutom finns det förskolepersonal som uppger att det saknas ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja barnens utveckling i ett mer långsiktigt perspektiv.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

Flera av personalen som intervjuats på förskolorna uppger att de diskuterar uppdraget med att motverka traditionella könsrollsmönster, men mer sällan hur arbetet ska om-sättas i praktiken. De säger vidare att de inte i tillräcklig utsträckning analyserar vare sig förhållningssätt eller sina egna föreställningar om manligt och kvinnligt. Den peda-gogiska miljön är enligt flera av personalen utformad i syfte att stärka jämställdhetsar-betet men det saknas ett medvetet arbete för att motverka traditionella könsroller. Några av förskolornas personal kan ge exempel på analysmetoder såsom olika obser-vationsscheman och videodokumentation. Ofta används dessa mest till att reflektera över det pedagogiska arbetet och inte i tillräcklig omfattning för att motverka tradition-ella könsroller och könsroller. Förskolecheferna bekräftar bilden av att förskolorna kommit olika långt i arbetet kring dessa frågor. De föräldrar som Skolinspektionen talat med kan inte ge några exempel på hur förskolorna arbetar för att motverka tradition-ella könsroller.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling upp-fyller inte skollagens krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

Motivering:

Förskolorna har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är otydligt hur de motsvarar de behov som finns på respektive förskola. Planerna innehåller inte alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupperns storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § skollagen,

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokalernas och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med avdelningschefen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det saknas underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. Det framkommer också av intervjuer att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är en konsekvens av kösituationen. Att alla barn ska få en plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Södermalms stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 12. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	3 180
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	30

Källa: Södermalm stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Södermalms stadsdel är med sina cirka 120 000 invånare stadens till befolkningsantal största stadsdel. Södermalms stadsdel omfattar områdena Södermalm, Gamla stan, Reimersholme, Långholmen och Södra Hammarbyhamnen. Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet och samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en avdelningschef som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet.

Förskoleverksamheten på Södermalm omfattar 59 kommunala förskolor som är organiserad i 17 förskoleenheter som vardera leds av en förskolechef alternativt två förskolechefer. Flertalet förskolechefer har biträdande chefer, pedagogiska ledare eller administrativt stöd, organiserat efter behov och förutsättningar. I stadsdelen finns även sju familjedaghem och sju öppna förskolor.

Till Södermalms förskoleavdelning hör en central stödenhet som stödjer personalen i förskolorna i deras arbete med barn i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Södermalms förskoleverksamhet den 2-5 maj 2011. Ansvariga för tillsynen var utredaren Malin Forsman och undervisningsrådet Anki Näckstam.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. I intervjuer med föräldrar och personal framkommer att förskolorna i stadsdelen har kommit olika långt i detta uppdrag. De flesta av förskolorna erbjuder barnen en pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen. På dessa förskolor kan personalen beskriva ett innehåll som är kopplat till de nationella målen. Det finns dock några förskolor där fokus tenderar att ligga mer på omsorg än på en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. I intervjuer med förskolechefer bekräftas att det finns förskolor som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens intentioner och inte befast kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor. Enligt förskolechefer kan det i vissa fall hänföras till antalet högskoleutbildade pedagoger.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att några av förskolornas avdelningar inte har tillgång till personal med pedagogisk högskoleutbildning. Det finns förskolor som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens intentioner och inte befäst kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor, vilket enligt förskolechefer och personal kan förklaras med personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Södermalms stadsdel varierar andelen personal med högskoleutbildning mellan enheter och förskolor men uppgår i genomsnitt till 48 procent.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem

Motivering:

Genom intervjuer med föräldrar och personal framgår att det finns variationer mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Flera av förskolorna har strategier för att möta föräldrar, ge information och göra föräldrar delaktiga. Det framkommer dock i intervjuer med föräldrar att personalen har mycket att göra och att de inte har tid att informera föräldrarna om exempelvis mål, syfte och planering samt om möjlighet att påverka. Både personal och förskolechefer bekräftar att det finns skillnader mellan förskolorna och att de ibland inte är tillräckligt tydliga med att informera föräldrar.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av de intervjuer som genomförts med personal och förskolechefer framkommer att det finns en handlingsplan för hur övergången mellan förskola och skola ska gå till. Det framkommer dock att det varierar hur detta fungerar i praktiken. Ibland fungerar kontakten väl och personalen i de berörda verksamheterna har möten för att planera för mottagande och överlämnande av barnen som ska börja skolan, men ibland fungerar kontakten sämre. Personal och förskolechefer uppger att kontakten med skolan ibland endast sker på förskolepersonalens initiativ och ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv saknas. Enligt personal och förskolechefer har det uppstått ytterligare svårigheter att genomföra en bra övergång bland annat på grund av det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag
Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att de känner till uppdraget i läroplanen när det gäller barn med annat modersmål än svenska. I intervju med personal och förskolechefer framkommer att det på några förskolor i stadsdelen, som har viss språkinriktning, inte arbetar för att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål såväl som det svenska språket.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framgår att det förekommer diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att motverka traditionella könsmönster och könsroller. Flera av förskolorna försöker arbeta medvetet med både förhållningsätt och hur de utformar den pedagogiska miljön. Dock finns det förskolor där diskussionen i huvudsak handlar om att skapa en tillåtande miljö där alla barn ska ges möjlighet att leka med samma saker och inte om vuxnas förhållningssätt. Personalen uppger att de inte i tillräckligt hög grad har arbetat aktivt med vuxnas förhållningssätt och hur det påverkar barnen i ett könsrollsperspektiv.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Samtliga förskoleenheter i Södermalm har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna som Skolinspektionen tagit del av innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är inte tydligt att de motsvarar de specifika förhållanden som finns på respektive förskola. Planerna innehåller inte alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Det varierar mellan förskolorna i vilken grad barnen har varit delaktiga i framtagandet.

Huvudområde: Tillgång**Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning****Bedömning:**

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag.

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokalernas och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med avdelningschefen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det saknas underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. Det framkommer också av intervjuer att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är en konsekvens av kösituationen, dvs. att alla sökanden ska få plats inom föreskriven tid.

Huvudområde: Tillgång**Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet****Bedömning:**

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iakttas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Älvsjö stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 13. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1095
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	6

Källa: Älvsjö stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

I Älvsjö stadsdel bor cirka 25 000 personer. Älvsjö omfattar områdena Herrängen, Långbro, Långsjö, Älvsjö, Solberga, Örby Slott och Liseberg.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet. Alla kommunala verksamheter som drivs i stadsdelsområdet samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Förskolorna ingår i verksamhetsområdet barn och ungdom och leds av en verksamhetsområdeschef.

Förskoleverksamheten i Älvsjö omfattar 21 kommunala förskolor som är organiserad i sex förskoleenheter som vardera leds av en förskolechef. I fem resultatenheter finns en pedagogisk ledare och samtliga enheter har någon form av administrativ assistent. I stadsdelen finns även ett familjedaghem och 30 barn i öppen förskola.

Älvsjö stadsdel har ingen egen central stödenhet utan köper in tjänster centralt från kommunen.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Älvsjö förskoleverksamhet den 18-19 april 2011. Ansvariga för tillsynen var utredarna Åsa Permén och Åsa Strand.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Ledningen i förskolorna ser inte till att personalen i förskolorna i tillräcklig grad arbetar utifrån de nationella målen.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2 Mål och riktlinjer

Motivering:

Stadsdelsnämnden fastställer mål som utgår från läroplanens mål att sträva mot och dessa ligger sedan till grund för förskolornas verksamhetsplaner där varje förskola tar fram specifika åtaganden. I intervjuer med ett urval av personal framgår det dock att det finns förskolor där de nationella målen inte styr verksamheten i tillräcklig omfattning. Några ur personalen uttrycker "att det blir bättre och bättre och att det i idag finns en högre grad av pedagogisk medvetenhet än bara ett år tillbaka". Enligt personalen finns det förskolechefer som inte driver något pedagogiskt utvecklingsarbete på förskolorna. Andra uttrycker att det finns förskolechefer som inte ser sig ha tidsmässiga möjligheter att delta i det pedagogiska samtalet. Personalen på vissa förskolor saknar stöd från sin närmaste förskolechef. Även föräldrar bekräftar bilden av att personalen är i behov av pedagogiskt stöd från sin chef. Några av förskolecheferna instämmer i bilden och uppger att de ofta har svårigheter att hinna med att följa upp och hålla sig informerade huruvida den dagliga verksamheten utgår från de nationella målen.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

En del av avdelningarna på förskolorna har inte tillgång till personal med pedagogisk högskoleutbildning alls vilket enligt personal och förskolechefer kan få konsekvenser för verksamhetens kvalitet och skapar sämre förutsättningar att omsätta läroplanens intentioner fullt ut. Det finns förskolor där de nationella målen inte styr verksamheten i tillräcklig omfattning vilket bland annat kan härledas till andelen personalen med pedagogisk högskoleutbildning.

Av den nationella statistiken för år 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholms kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Älvsjö stadsdel är andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning 46 procent vilket är lägre än riket men högre än Stockholms kommun.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Utvärdering och uppföljning

Bedömning:

Förskolorna följer inte upp och utvärderar verksamheten i tillräcklig utsträckning. Förskolorna tar inte heller i tillräckligt hög grad tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att nå de nationella målen.

Författningsstöd:

1-3 a §§ förordningen om kvalitetsredovisningen inom skolväsendet m.m.

Motivering:

I intervjuer med personal framgår att det finns förskolor där det systematiska kvalitetsarbetet inte fungerar fullt ut. Det uppges att det saknas tidsutrymme för att reflektera och utvärdera de insatser som sker på förskolan och kvalitetsarbetet får stå tillbaka. Enligt förskolecheferna utvärderas i viss mån arbetet, men resultaten utgör inte alltid en grund för det fortsatta arbetet i syfte att förbättra och säkerhetsställa måluppfyllelsen och kvaliteten i verksamheten.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande

Bedömning:

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet.

Motivering:

Rutiner för överlämnandet finns i form av handlingsplaner samt övergripande forum där personalen från olika verksamheter får tillfälle att träffas och diskutera gemensamma frågor. Trots detta finns det förskolepersonal som saknar ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja barnens allsidiga utveckling i ett mer långsiktigt perspektiv. Denna bild bekräftas av förskolecheferna vilka menar att området har prioriterats, men att det fortfarande finns hinder i samarbetet.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

Motivering:

Förskolorna har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Planerna innehåller oftast en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling, men dessa är generella och det är otydligt hur de motsvarar de behov som finns på förskolorna. Planerna innehåller inte heller alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning

Bedömning:

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler-
nas och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med verksamhetsområdeschefen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det saknas underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. Det framkommer också av intervjuer att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är en konsekvens av kösituationen. Att alla barn ska få en plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Protokoll

efter tillsyn av förskoleverksamheten
i Östermalms stadsdel

Beskrivning av verksamheten

Tabell 14. Antal barn

Förskoleverksamheten	Antal barn
Förskola	1 653
Pedagogisk omsorg för förskolebarn	3

Källa: Östermalms stadsdelsförvaltnings egna uppgifter 2011

Östermalms stadsdel har cirka 65 000 invånare och omfattar förutom Östermalm även Hjorthagen, Gärdet, Södra och Norra Djurgården.

Stadsdelsnämnden är ansvarig nämnd för stadsdelens kommunala förskoleverksamhet och dessa verksamheter samordnas av stadsdelsförvaltningen som leds av en stadsdelsdirektör. Den kommunala förskoleverksamheten leds av en avdelningschef som har det samlade ansvaret för stadsdelens förskoleverksamhet.

Förskoleverksamheten på Östermalm har 34 kommunala förskolor som är organiserad i sex förskoleenheter som vardera leds av en förskolechef. Flera förskolechefer har biträdande chefer och pedagogiska ledare. I stadsdelen finns även ett flerfamiljssystem och två öppna förskolor.

Det finns en stödenhet som riktar sig till barn i förskolan med behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen genomförde tillsynen av Östermalms förskoleverksamhet den 24-27 maj 2011. Ansvariga för tillsynen var utredarna Malin Forsman och Marie Sedvall-Bergsten.

Tillsynsprotokoll för förskoleverksamheten

Tillsynen har visat att åtgärder krävs inom de områden som är markerade. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande

Måluppfyllelse och resultat

Utveckling och lärande

Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Fokus på förskolans uppdrag

Utvärdering och uppföljning

Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Fokus på utveckling och lärande

Trygg miljö för utveckling och lärande

Tillgång

Ansvar och tillgång till plats

Grupper storlek och sammansättning

Särskilt stöd

Registerkontroll och anmälningskyldighet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Utveckling och lärande

Bedömning:

Alla förskolor präglas inte fullt ut av en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag
Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering

I intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framkommer att det finns skillnader huruvida förskolorna uppfyller förskolans uppdrag avseende en god pedagogisk verksamhet. De flesta av förskolorna erbjuder barnen en pedagogisk verksamhet som utgår från de nationella målen där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Det finns dock förskolor där fokus tenderar att ligga mer på omsorg än en verksamhet med ett planerat pedagogiskt innehåll. I intervjuer med förskolechefer framkommer att ledningen arbetar aktivt för att personalen ska arbeta utifrån de nationella målen, men de bekräftar att det finns förskolor och avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens intentioner och inte befäst kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor. Enligt förskolechefer kan det i vissa fall hänföras till andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten

Bedömningsområde: Fokus på förskolans uppdrag

Bedömning:

Personalen i förskoleverksamheten har inte i tillräcklig utsträckning sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att det finns förskolor och avdelningar som inte kommit lika långt i arbetet med att omsätta läroplanens intentioner och inte befäst kunskapen i samma utsträckning som en del andra förskolor, vilket enligt förskolechefer och personal kan förklaras med personalens utbildningsnivå.

Av den nationella statistiken 2010 framgår att 41 procent av personalen i Stockholm kommun har pedagogisk högskoleutbildning i jämförelse med rikets 54 procent. I Östermalms stadsdel varierar andelen personal med högskoleutbildning mellan enheter och förskolor men uppgår i genomsnitt till 52 procent.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande****Bedömning:**

Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Motivering:

Av intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att det finns en handlingsplan för hur övergången mellan förskola och skola ska gå till. Dock uppger de att det varierar hur detta fungerar i praktiken. Personal och förskolechefer uppger att kontakten med skolan ibland sker på förskolepersonalens initiativ och ett ömsesidigt utbyte med skolan i syfte att stödja och följa upp barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv saknas. Enligt personal och förskolechefer har det uppstått ytterligare svårigheter att genomföra en bra övergång bland annat på grund av det fria skolvalet vilket innebär att fler skolor är inblandade.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på utveckling och lärande****Bedömning:**

Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Lpfö 98, 2.2 Utveckling och lärande

Motivering:

I intervjuer med personal och förskolechefer framkommer att de känner till uppdraget i läroplanen när det gäller barn med annat modersmål. På flera av förskolor har personalen ett medvetet förhållningssätt och ett planerat arbete för att stödja barnens språkutveckling. Dock finns det personal som beskriver att de är bättre på att stödja barns kul-

turella identitet och bakgrund än att stödja barnen i att kommunicera på sitt modersmål. I intervjuer uppger också personal att det beror mycket på föräldrarnas önskemål, i vilken grad man arbetar med barnens modersmål. I intervju med personal och förskolechefer framkommer också att några avdelningar i stadsdelen, som har engelsk språkinriktning, inte alls arbetar för att barn med annat modersmål får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål såväl som det svenska språket.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller.

Författningsstöd:

Lpfö 98, 1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med förskolechefer och personal framgår att det förekommer diskussioner i arbetslagen om vad det innebär att motverka traditionella könsroller och könsroller. Flera av förskolorna försöker arbeta medvetet med både förhållningssätt och hur de utformar den pedagogiska miljön. Dock finns det förskolor där diskussionen i huvudsak handlar om att skapa en tillåtande miljö där alla barn ska ges möjlighet att leka med samma saker och inte om personalens förhållningssätt. Det finns också personal som uppger i intervju att detta arbete är ett identifierat utvecklingsområde.

Huvudområde: Förskoleverksamhetens lärandemiljö

Bedömningsområde: Trygg miljö för utveckling och lärande

Bedömning:

Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Motivering:

Samtliga förskoleenheter på Östermalm har likabehandlingsplaner, vilka även fungerar som planer mot kränkande behandling. Dessa innehåller ofta en översikt av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling på generell nivå. Utöver det har flera förskolor och avdelningar gjort egna kartläggningar av verksamheten för att identifiera lokala riskområden att arbeta med under året. Det finns dock förskolor som ännu inte kartlagt de egna verksamheterna och där planerna enbart innehåller generella för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Dessa förskolor har inte identifierat de specifika förhållanden som finns på förskolan. De planer Skolinspektionen tagit del av innehåller heller inte alltid en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder genomförts. Det varierar också i vilken grad barnen har varit delaktiga i framtagandet.

Huvudområde: Tillgång**Bedömningsområde: Grupper storlek och sammansättning****Bedömning:**

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt.

Författningsstöd:

2 a kap. 3 § 1985 års skollag.

Motivering:

I Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskola (SKOLFS 2005:10) anges att kommunen bör redovisa hur personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning har anpassats till behoven i olika förskolor samt kunna visa hur hänsyn har tagits till faktorer som barnens ålder och kön, behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska, kontinuiteten i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokaler och utemiljöns beskaffenhet, upptagningsområdets sociala karaktär och barnens närvarotider. Kommunen bör genomföra konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolornas personaltäthet, gruppstorlek och gruppsammansättning. Utredningarna bör behandla både ekonomiska och pedagogiska konsekvenser. Kommunen bör även återkommande följa upp och utvärdera vilken betydelse personaltätheten samt barngruppernas storlek och sammansättning har i förhållande till möjligheten att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen.

I intervju med stadsdelsledningen, förskolechefer och personal framgår att det inte görs någon övergripande uppföljning och utvärdering av barngruppernas storlek och sammansättning. Det innebär att det saknas underlag för att bedöma gruppernas lämplighet och vilka effekter barngruppernas storlek och sammansättning medför för verksamheten. Det framkommer också av intervjuer att gruppernas storlek och sammansättning i första hand är en konsekvens av kösituationen. Att alla barn ska få en plats är överordnat gruppernas storlek och sammansättning.

Huvudområde: Tillgång

Bedömningsområde: Registerkontroll och anmälningsskyldighet

Bedömning:

Lagen om registerkontroll av personal i förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg iaktas inte alltid.

Författningsstöd:

1-2 a §§ lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Motivering:

Lagen om registerkontroll gäller även när vikarier måste anlitas med kort varsel. Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita vikarien. I intervjuer med förskolechefer framgår att ett bemanningsföretag ibland används när det behövs vikarier. Vikarier från bemanningsföretaget lämnar utdrag ur belastningsregistret till bemanningsföretaget, men inte alltid till den person i kommunen som ansvarar för anlitandet.